

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 234. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992358718592/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

lignende Forløber-Forhold til de tyske Romantikere som en anden Græker, André Chénier, til de franske, og dog er han nøjagtigt deres Samtidige. Han bliver opdraget med den romantiske Skoles senere Filosof, Schelling, og med den store, efterromantiske Tænker Hegel, og slutter Venskab med dem begge. Men af de egenlige Romantikere havde han ikke lært Nogen at kende, da Vanvid rev ham ud af den aandeligt virksomme Verden.

Hölderlin blev født i 1770 og bukkede under for Sindssyge i Aaret 1802. Hans Liv som Digter og Forfatter er da kun lidet længere end Hardenbergs og Wackenröders, skønt han i endnu henved fyrretyve Aar overlevede sig selv.

Der laa oprindeligt aldeles ikke i Romantikernes Stræben det afvisende Forhold til Hellenismen, som synes Efterverdenen et af dens Hovedkendemærker. Tværtimod, naar man undtager Tieck, der slet ikke medbragte nogen Sans for det gammelgræske Væsen, er de Alle begejstrede for det gamle Hellas, saaledes især Brødrene Schlegel, Schleiermacher og Schelling. De gik ud paa at føle sig ind i alt Menneskeligt og fandt fra Begyndelsen af det Menneskeliges hele Fylde hos Grækerne. De længtes ud af deres Tidsalders kunstige Samfundsbygning, ud imod Naturen, og fandt fra først af den evige Natur hos Grækerne alene. Det ægte Menneskelige var dem tillige ægte græsk. Fr. Schlegel f. Eks. træder ud i Livet med Haabet om at blive for Literaturen, hvad Winckelmann havde været for Kunsten. I hans Afhandlinger *Om Diotima* og *Om Studiet af den græske Poesi* bliver græsk Dannelse og græsk Digtning betegnede som de ubetinget første. Den senere Schlegel aabenbarer sig her især i Stræben efter at bekæmpe den moderne Tids falske Skamfølelse og hævde det Skønnes Selvherlighed overfor Morallove, der er Kunsten fremmede. Schlegelsk er ogsaa Paavisningen af, at det skortede Aristoteles paa Sans for Grækernes egenlige Naturpoesi.

Ganske den samme Begejstring for det gamle Grækenland, kun anderledes varig, udgjorde Hölderlins Væsen og opfyldte det helt; og denne Begejstring søgte ikke sit Udtryk i Studier og Afhandlinger, men havde saavel i Prosa som i Vers rent lyrisk Form. Hölderlin var en stor Lyriker og var, selv som Dramatiker og Romanforfatter, ikke andet. Meget træffende har Haym sagt om hans Roman: «Svælgen i Idealet, Stranden af Idealet og Sorg over det strandede Ideal: det er det Tema, som Hyperionsbrevene gennemfører med en Svingkraft, som aldrig mattes,

og en Inderlighed, der bestandig bliver sig lig . . . han lider under det Uoprettelige». Og da Idealet nu legemliggør sig for ham i det græske Liv, saaledes som han drømmer, det har været, saa er hans hele Forfattervirksomhed en eneste lang Længselsklage efter det tabte Hellas. Intet kunde være mindre græsk og mere romantisk end en saadan Længsel; den har ganske samme overstadige Karakter hos Schack Staffeldt, der samtidigt i sine Vers længes efter det Gammelnordiske, og hos Wackenroder, der sværmer for det Gammeltyske. Som Hölderlins Landskaber er ugræske, saaledes er ogsaa hans moderne Grækere i *Hyperion* ganske uhistoriske og unationale; de er ædle, af Schiller paavirkede, tyske Sværmere. Han har vist ret godt følt det; men ham forekom de enkelte udkaarne Aanders Lod i Tyskland frygtelig. Skønt han i sine Digte viser sig som varm Fædrelandsven og har besunget det romantiske Heidelberg i antike Strofer, var dog tysk og græsk Væsen for ham Modsætninger som Barbari og Kultur. I et Brev til sin Broder skriver han om sit eget Forhold til Grækerne: «Trods al min gode Vilje kan ogsaa jeg i Alt, hvad jeg gør og tænker, kun usikkert famle i disse enestaaende Menneskers Spor, og er i hvad jeg foretager mig og udtaler ofte kun saameget des mere kejtet og urimelig, som jeg, ligesom Gæssene, staar med de platte Fødder i det moderne Vand og afmægtigt stræber at løfte mig paa mine Vinger op imod den græske Himmel.» Og i Slutningen af *Hyperion* hedder det om Tyskerne: «Barbarer er de fra Arildstid af. Ved Flid og Videnskab, ja selv ved Religion er de kun blevne endnu mere barbariske, dybt ude af Stand til nogensomhelst guddommelig Følelse, fordærvede indtil Marv og Ben med Hensyn til Nydelse af de hellige Gratiens Lykke; i deres Overdriven og deres Ynkelse er de utaalelige for enhver vel artet Sjæl, klangløse og uharmoniske som Skaarene af en ituslaet Vase.» Om Tysklands Digtere og Kunstnere siger han, at de afgiver et hjerteskerende Skue: «De lever i Verden som Fremmede i deres eget Hus . . . de vokser op fulde af Kærlighed, Aand og Haab; ser man dem tyve Aar senere, saa vandrer de om som Skygger, stille og kolde».

Derfor jubler Hölderlin over Franskmændenes Sejre, over «Republikanernes Kæmpeskridt», haaner alle «det politiske og gejstlige Würtembergs og Tysklands og Europas Pjalterier», spotter Tyskernes «bornerte Huslighed» og klager over deres Følelses-